

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра прикладної інженерії та охорони праці

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Г. П. Іщук

« 5 » жовтня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

Освітній рівень: другий (магістерський)

Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство

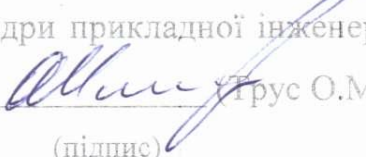
Спеціальність: 205 Лісове господарство

Освітня програма: Лісове господарство

Факультет: лісового і садово-паркового господарства

Умань – 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» для здобувачів вищої освіти спеціальності 205 Лісове господарство освітньої програми Лісове господарство. – Умань: Уманський НУС, 2022. – 15 с.

Розробник: **Трус Олександр Миколайович**, доцент кафедри прикладної інженерії та охорони праці, кандидат с.-г. наук, доцент (Трус О.М.)
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Протокол від « 01 » 09 2022 року № 1

Завідувач кафедри

прикладної інженерії та охорони праці (А. П. Березовський)
(підпис)

« 01 » 09 2022 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від « 01 » 09 2022 року № 1

Голова (М. В. Шемякін)

« 01 » 09 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність 205 Лісове господарство	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень другий (магістерський)	Лекції	
		14 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання:	
		– год.	
Вид контролю:			
екзамен			
Освітня програма Лісове господарство			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

Завдання: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі» має взаємозв'язок із дисциплінами регіональне лісівництво, лісопаркове господарство, лісова екологія та типологія, відтворення лісів екологоадаптаційними методами, основи технології деревообробки, регулювання продуктивності лісів та інші.

Компетентності:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 9. Знання правил охорони та безпеки.

Фахові компетентності:

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля.

Програмні результати навчання:

РН 13. Ініціювати та здійснювати організаційні та технічні заходи щодо забезпечення належних умов праці, дотримання техніки безпеки, профілактики

виробничого травматизму і професійних захворювань, організувати та контролювати дотримання норм екологічної безпеки та охорони довкілля.

РН 14. Систематизація документообігу, підготовка технічної, проектної, технологічної та організаційно-управлінської документації, формування звітності.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі

Тема 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі

Предмет і зміст дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами. Ситуація з охороною праці в галузі. Нормативно-правова база охорони праці в Україні.

Тема 2. Права і обов'язки з охорони праці керівника підприємства, головних спеціалістів

Права і обов'язки з охорони праці керівників підприємства, головних спеціалістів, керівників виробничих дільниць. Права і обов'язки з охорони праці бригадира бригади. Права і обов'язки з охорони праці головного економіста. Права і обов'язки з охорони праці головного бухгалтера. Права і обов'язки з охорони праці спеціаліста служби охорони праці.

Змістовий модуль 2. Аналіз травматизму в галузі професійної діяльності

Тема 3. Аналіз травматизму при проведенні технологічних процесів

Соціально-економічні наслідки травматизму. Основні джерела травматизму. Причини травматизму та основні напрями профілактики. Вимоги безпеки до технічних засобів виробництва.

Тема 4. Атестація та паспортизація умов праці

Загальні положення. Організація роботи по атестації. Вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу. Гігієнічна оцінка умов праці. Оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Атестація робочих місць.

Тема 5. Державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві

Загальні положення. Обов'язки Фонду соціального страхування від нещасних випадків. Відшкодування збитку, заподіяного застрахованому ушкодженням його здоров'я. Порядок розгляду справ про страхові виплати. Порядок і терміни проведення страхових виплат. Фінансування Фонду страхування від нещасних випадків.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Безпека праці під час проведення робіт в галузі професійної діяльності

Тема 6. Вимоги безпеки праці при обслуговуванні виробничого устаткування

Основні складові безпеки на виробництві. Система управління виробничим обладнанням. Безпека виробничих процесів. Вимоги безпеки при проведенні технологічного процесу. Фактори, що визначають умови праці.

Тема 7. Вимоги безпеки до територій виробничих майданчиків, будівель і споруд

Небезпечні і шкідливі виробничі чинники. Вимоги до території виробничих майданчиків. Вимоги до виробничих будівель і споруд. Електробезпека. Пожежна безпека.

4. Орієнтовна структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі												
Тема 1. Правові та організаційні питання охорони праці в галузі (Legal and organizational issues of labor safety in the industry)	12	2	2	–	–	8	12,5	1	0,5	–	–	11
Тема 2. Права і обов'язки з охорони праці керівника підприємства, головних	11	2	–	–	–	9	12	2	–	–	–	10

спеціалістів												
Разом за змістовим модулем 1	23	4	2	–	–	17	24,5	3	0,5	–	–	21
Змістовий модуль 2. Аналіз травматизму в галузі професійної діяльності												
Тема 3. Аналіз травматизму при проведенні технологічних процесів	15	2	4	–	–	9	15	1	1	–	–	13
Тема 4. Атестація та паспортизація умов праці	13	2	2	–	–	9	12,5	1	0,5	–	–	11
Тема 5. Державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	13	2	2	–	–	9	12	1	–	–	–	11
Разом за змістовим модулем 2	41	6	8	–	–	27	39,5	3	1,5	–	–	35
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Безпека праці під час проведення робіт в галузі професійної діяльності												
Тема 6. Вимоги безпеки праці при обслуговуванні виробничого устаткування	13	2	4	–	–	7	13	1	1	–	–	11
Тема 7. Вимоги безпеки до територій виробничих майданчиків, будівель і споруд	13	2	2	–	–	9	13	1	1	–	–	11
Разом за змістовим модулем 3	26	4	6	–	–	16	26	2	2	–	–	22
Усього годин	90	14	16	–	–	60	90	8	4	–	–	78

5. Теми семінарських занять

Непередбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Організація навчання з охорони праці на підприємствах (Organization of training on labor safety at enterprises)	2	0,5
2	Розробка інструкцій з охорони праці	2	0,5
3	Порядок проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві	4	1

4	Моделювання виробничих небезпек	2	0,5
5	Вимоги безпеки на лісосічних і лісокультурних роботах	4	1
6	Вимоги безпеки на вантажно-розвантажувальних роботах в лісовому господарстві	2	0,5
	Разом	16	4

7. Теми лабораторних занять

Непередбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Вимоги безпеки при проведенні робіт на радіаційно-забруднених територіях	5	6
2	Вимоги безпеки під час піших переходів та подолання незамерзлих водних перешкод у лісі	5	6
3	Оцінка стану охорони праці на підприємствах та аналіз травматизму	5	7
4	Вимоги безпеки в малій лісохімії	5	6
5	Вимоги безпеки на лісовпорядних та вишукувальних роботах	5	7
6	Вимоги безпеки на лісопромислових складах	5	7
7	Вимоги безпеки під час будівництва, ремонту та утримання лісових доріг	5	6
8	Фінансування заходів щодо поліпшення умов і охорони праці	5	7
9	Вимоги безпеки на механізованих транспортних роботах	5	7
10	Паспортизація і атестація робочих місць підприємства	5	7
11	Вимоги безпеки під час заготівлі пневого осмолу та корчувальних робіт	5	6
12	Вимоги безпеки при гужових переїздах та перевезеннях	5	6
	Разом	60	78

9. Індивідуальні завдання

Підготувати реферат на одну із зазначених тем:

1. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
2. Вдосконалення умов праці на підприємстві.

3. Соціально-економічна оцінка умов праці.
4. Управління охороною праці на підприємстві.
5. Економічні методи управління умовами та охороною праці.
6. Травматизм і захворювання на виробництві.
7. Страхування виробничих ризиків.
8. Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
9. Контроль за охороною праці на підприємстві.
10. Світовий досвід управління умовами та охороною праці.
11. Фінансування заходів щодо поліпшення умов і охорони праці.
12. Вплив ринкових відносин в економіці на стимулювання поліпшення умов і охорони праці (досвід західних країн).
13. Форми й методи регулювання відповідальності підприємств за порушення законодавчих та нормативних актів з охорони праці.
14. Методи оцінки стану умов праці.
15. Реформування системи охорони праці.
16. Розвиток соціального партнерства в галузі охорони праці.
17. Охорона праці та соціальний захист.
18. Атестація робочих місць за умовами праці.
19. Колективний договір як правовий інструмент поліпшення умов і охорони праці.
20. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
21. Система захисту працівників на виробництві та її вдосконалення.
22. Психологічне та інженерне забезпечення охорони праці.
23. Порядок організації державного нагляду за охороною праці.
24. Науково-технічне та соціальне забезпечення охорони праці в Україні.
25. Охорона праці та соціальний захист в Україні: стан, проблеми, перспективи.
26. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
27. Актуальні проблеми гігієни праці.
28. Планування та стимулювання діяльності з охорони праці.

29. Формування ринкових відносин і завдання підприємств у галузі охорони праці.

30. Застосування комп'ютерних методів, прикладного та інформаційного забезпечення охорони праці.

Вимоги до реферату:

– потрібно скласти розгорнутий план за наступною схемою:

1. Вступ.
2. Основна частина, яка включає 3–4 питання теми.
3. Висновки.
4. Список використаних джерел.

– обсяг реферату залежить від теми, використовуваної літератури, але в основному повинен мати 10–15 сторінок рукописного тексту.

– якщо реферат має суттєві недоліки, студент повинен його переробити, враховуючи зауваження і пропозиції.

Критерії оцінювання рефератів з дисципліни «Безпека життєдіяльності», балів

Показник	Оцінка		
	«задовільно»	«добре»	«відмінно»
Виконання та оформлення	2	2	3
Відповідність матеріалу темі роботи	2	3	3
Захист реферату: доповідь	2	3	4
Всього балів	6	8	10

10. Методи навчання

Реалізація передбачених навчальним планом організаційних форм вивчення охорони праці в галузі вимагає забезпечити відповідність методики навчання, контролю та оцінювання кредитно-модульній та модульно-рейтинговій системі організації навчального процесу. Це передбачає приведення керівництва навчальною діяльністю студентів на лекційних і практичних заняттях, управління його самостійною роботою у поза аудиторний час у відповідність до сучасних принципів взаємодії викладача і студентів.

Під час викладення лекційного матеріалу використовуються такі форми теоретичного навчання, як: лекція, повідомлення та закріплення нових знань, розповідь, співбесіда; зображення ілюстрацій на дошці, плакатах; демонстрація відеофрагментів, мультимедійних фото- та відеофрагментів.

Проведення практичних занять здійснюється з використання сучасного устаткування, приладів, пристосувань та інструменту.

Самостійна робота, як провідна форма формування практичної та основної навчально-дослідної підготовки, методи активізації пізнавальної діяльності студентів та закріплення матеріалу, що вивчається.

Дистанційне навчання – індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про систему управління навчанням MOODLE Уманського національного університету садівництва» <https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/polozhennya/2016/Polozhennya-pro-sistemu-upravlinnya-navchannyam-Moodle-Umanskogo-NUS.pdf>.

Навчальна дисципліна «Інженерна екологія» для дистанційного навчання розміщена на платформі MOODLE <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=387>.

11. Методи контролю

Дисципліна має три змістовних модуля, які охоплюють матеріал усіх тем.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) із навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» здійснюють відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Поточний – під час виконання практичних, та індивідуальних завдань, контроль за засвоєнням цього модуля (модульний контроль). Форму проведення поточного контролю і систему оцінювання визначає кафедра, на якій викладається дисципліна.

Модульний контроль проводиться у формі описових самостійних робіт, усній і письмовій відповіді та комп'ютерного тестування (на платформі MOODLE <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=387>).

Підсумковий – включає екзамен із цієї навчальної дисципліни.

Кожен модуль може оцінюватись в умовних балах пропорційно обсягу часу, відведеному на засвоєння матеріалу цього модуля.

Кількість умовних балів за навчальні заняття студента становить 70 % (коефіцієнт 0,7) і 30 % (коефіцієнт 0,3) припадає на екзамен від загальної кількості умовних балів.

Таким чином, максимальні рейтинги за навчальну роботу студента під час поточного контролю (за навчальні заняття) та за атестацію під час підсумкового контролю відповідно становитимуть: $R_{НР} = 70$ балів; $R_{АТ} = 30$ балів; $R_{ДИС} = 100$ балів.

Студенти, які протягом навчального семестру під час поточного контролю набрали суму балів, що менша за 50 % від загального розрахункового рейтингу з навчальної роботи $R_{НР}$ (тобто менше 35 балів), зобов'язані до початку залікової сесії підвищити його, інакше вони не допускатимуться до підсумкового контролю (екзамену) і матимуть академічну заборгованість.

Відповідно до отриманих балів студентам присвоюють відповідні кредити ECTS. Кредити записують у журнал рейтингового оцінювання знань і умінь студента.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль									Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		30	100	
T1	T2	МК1	T3	T4	T5	МК2	T6	T7			МК3
6	6	10	5	5	6	10	6	6			10

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Модульна програма, рекомендована література, комп'ютерні слайди та мультимедійні фрагменти технологічних операцій, конспекти лекцій, а також наочні методичні матеріали, методичні вказівки для проведення практичних робіт:

1. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Методичні вказівки для виконання практичних занять із навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» студентами денної та заочної форм навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня «Магістр». Умань, 2022. 54 с.

2. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Методичні вказівки для виконання самостійної та контрольної роботи з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» студентами заочної форми навчання зі спеціальності 205 Лісове господарство освітнього рівня «Магістр». Умань, 2022. 24 с.

14. Рекомендована література

Базова

- Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Білий Р. М. Охорона праці в галузі : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 322 с.
- Левченко О. Г., Зеркалов Д. В., Полукаров О. І., Гусев А. М., Арламов О. Ю., Демчук Г. В. Охорона праці у галузі : навч. посіб. За ред. Д. В. Зеркалова. К. : «Основа», 2014. 384 с.
- Кепич Т. Ю., Семенова І. Ю., Лавренюк М. В. Охорона праці в галузі : навч. посіб. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2013. 255 с.
- Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі : загальні вимоги. Навч. посіб. К. : «Основа», 2011. 551 с.

5. Правила охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості. К. : Видавництво «Індустрія», 2008. 212 с.
6. Бутко Д. А., Луценков В. Л., Рогач Ю. П., Петров В. В. Безпека технологічних процесів при виробництві та післязбиральній обробці продукції рослинництва. Навчальний посібник. Сімферополь : Бізнес-Інформ, 2002. 344 с.

Допоміжна

1. Ткачук К. Н., Зацарний В. В., Сабарно Р. В., Каштанов С. Ф., Мітюк Л. О., Третьякова Л. Д., Ткачук К. К., Чадюк А. В. Охорона праці та промислова безпека : навч. посіб. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. К. : «Основа» 2009. 350 с.
2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи) : навч. посіб. За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. Львів : «Тріада плюс», 2010. 648 с.
3. Серіков Я. О. Основи охорони праці : навч. посіб. Харків, ХНАМГ, 2007. 227 с.
4. Березуцький В. В., Бондаренко Т. С., Васьковець Л. А. та ін. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці». За ред. В. В. Березуцького. Х. : Факт, 2005. 348 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон. К., 1996.
2. Про охорону праці : Закон України. К., 1992.
3. Про охорону здоров'я : Закон України. К., 1992.
4. Про пожежну безпеку : Закон України. К., 1993.
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27.
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Кодекс законів про працю України.
9. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2019 р. № 337 «Порядок проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442 «Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
13. НПАОП 0.00–4.12–05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Наказ Держнагляддохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

14. НПАОП 0.00–4.03–04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
15. НПАОП 0.00–4.09–07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
16. НПАОП 0.00–4.11–07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
17. НПАОП 0.00–4.15–98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
18. НПАОП 0.00–4.21–04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
19. НПАОП 0.00–6.03–93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
20. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

15. Інформаційні ресурси

1. Державна служба України з питань праці (Держпраця). URL : <http://dsp.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. URL : <http://www.mns.gov.ua>.
3. Фонд соціального страхування України. URL : <http://fssu.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <http://portal.rada.gov.ua>
5. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL : <http://www.nau.ua>.

16. Зміни робочої програми у 2022 р.

1. Поновлено компетенції та програмні результати навчання.
2. Поновлено загальний структурний вигляд робочої програми.